

Р.Г.Пєсцов
кандидат юридичних наук, доцент
НПУ імені М.П. Драгоманова
Т.В.Горохівська-Вєрбовецька
кандидат юридичних наук, доцент
Київський міжнародний університет
(м. Київ)

ДІЗНАННЯ, ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Досліджуючи проблеми дізнання, як процесуальної форми досудового розслідування, як стадії кримінального провадження, можна виділити чотири історичні періоди його становлення та розвитку:

1. дореволюційний (1864-1917 р.р.);
2. радянський (1917 -1960 р.р.);
3. пізній радянський та пострадянський (1960-2012 р.р.);
4. сучасний (2012- по даний час).

Дореволюційний період характерний тим, що, по-перше, не було законодавчо закріплено визначення дізнання, по-друге, дізнання розглядалося як один із напрямів діяльності поліції. Так, в ст.ст. 252, 253 Статуту Кримінального Судочинства зазначається, що, " в разі відсутності судового слідчого або прокурора поліція одночасно, повідомляючи про подію, яка містить ознаки злочинного діяння, здійснює належне дізнання про цю подію. Якщо ознаки злочину або проступку мають сумнівний характер поліція зобов'язана пересвідчитися через дізнання"[1]. Дізнання здійснювалося поліцією переважно розшуковими методами. Статут Кримінального Судочинства в ст. 254 чітко визначає способи (методи) проведення дізнання: "при здійсненні дізнання поліція всі необхідні їй свідчення збирає за допомогою розшуку, словесного розпитування та негласним спостереженням, не проводячи при цьому обшуків, виїмок в будинках"[1]. Таким чином діяльність поліції у формі дізнання було виведено за межі кримінального судочинства і не визнавалась процесуальною.

Радянський період розвитку дізнання охарактеризувався самостійною специфічною формою розслідування. Однак, також не містив законодавчого визначення поняття дізнання. В Розділі 8 Кримінально-процесуального кодексу РСРФР 1922р. визначалося:

1. коло суб'єктів, які здійснювали дізнання - органи міліції, карного розшуку, органи ДПУ, податкові, санітарні, продовольчі та торговельні інспекції, посадові особи урядових установ щодо дисциплінарних проступків (ст.102 КПК 1922р.);

2. строк проведення дізнання становить не більше 1 місяця (ст.107 КПК 1922р.);

3. виділялося два автономних види проведення дізнання:

1) здійснення дізнання у вигляді розшукових заходів, що не носять процесуального характеру (опитування підозрюваних, свідків);

2) здійснення дізнання у вигляді проведення слідчих дій, і носять процесуальний характер (обшук, виїмка, огляд, освідування). Стаття 104 КПК 1922 р. чітко визначала, що проведення дізнання у вигляді слідчих дій можливо якщо наявно достатньо підстав вважати, що сліди злочину, або речові докази можуть бути знищені або приховані [2].

Характерними особливостями третього етапу історичного розвитку дізнання є глибокий науковий аналіз вченими-процесуалістами. Результати їх наукових досліджень отримали законодавче закріплення в Кримінально-процесуальному кодексі 1960р.

1. Так, ст.101 КПК 1960 р. встановлювала чіткий перелік органів, що здійснювали дізнання, а саме: міліція, податкова міліція, органи безпеки, начальники органів управління Військової служби правопорядку у ЗСУ, командири кораблів, митні органи, начальники установ виконання покарань, органи пожежного нагляду, органи прикордонної служби, капітани морських суден, що перебувають в далекому плаванні, командири підрозділів Державної спеціальної служби транспорту [3].

2. КПК 1960 р. закріпив два види проведення дізнання: 1) здійснення оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину та осіб, що їх вчинили (ст.103КПК); 2) за наявності ознак злочину орган дізнання порушує кримінальну справу і керується правилами кримінально-процесуального закону, проводить слідчі дії до встановлення особи, яка його вчинила (ст. 104 КПК) [3].

3. ст.108 КПК 1960 р. визначалися строки проведення дізнання: 1) у справах про злочини, що не є тяжкими або особливо тяжкими дізнання проводиться не більше 10 днів, починаючи з моменту встановлення особи, яка його вчинила; 2) у справах про тяжкий або особливо тяжкий злочин дізнання проводиться не більше 10 днів з моменту порушення справи.

Таким чином, можна констатувати, що третій історичний період розвитку дізнання охарактеризувався чіткою законодавчою регламентацією строків дізнання і розширенням підслідності органів дізнання.

На сучасному етапі важливим для подальшого розвитку дізнання є його законодавче визначення в кримінальному процесуальному законі. Так, згідно п.4 ч.1 ст.3 КПК України 2012 р. дізнання - форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків. В ст.215 КПК запроваджено дві процесуальні форми досудового розслідування: досудове слідство злочинів та розслідування у формі дізнання кримінальних проступків [4].

Стаття 219 КПК встановлює строки проведення дізнання: Строк досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру становить шість місяців - у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку; Досудове розслідування повинно бути закінчено протягом одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку.

Статтею 38 КПК визначено, що при досудовому розслідуванні кримінальних проступків повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснювати співробітники інших підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. Таким чином, законодавець визначив суб'єктами дізнання посадових осіб відповідних правоохоронних органів.

Ще однією особливістю дізнання на сучасному етапі розвитку - дізнання має лише процесуальний характер. Так в ст.300 КПК закріплено, що для проведення дізнання кримінальних проступків дозволяється виконувати всі слідчі (розшукові) дії, окрім негласних слідчих (розшукових) дій [4].

Отже, підводячи підсумок, можемо констатувати, що хоча попереднє (досудове) слідство і дізнання тісно пов'язані між собою, однак діяльність органів досудового розслідування як у формі дізнання, так і у формі попереднього (досудового) слідства, мала свої особливості. Діяльність органів досудового розслідування у формі дізнання мала забезпечувальний характер по відношенню до попереднього (досудового) слідства [5]. І лише на теперішній час дізнання отримало однаковий процесуальний статус щодо попереднього (досудового) слідства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Статут Кримінального Судочинства 1864р. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3137/>
2. Уголовно-процесуальний кодекс РСФСР от 25.05.1922г. Електронний ресурс: Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/901757376>
3. Кримінально-процесуальний кодекс 1960р. Електронний ресурс: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0007.html
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 2012р. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
5. Іскендеров Е.Ф. Становлення та розвиток діяльності органів досудового розслідування за Статутом Кримінального Судочинства 1864р. та їх місце у кримінально процесуальному доказуванні. / Електронний ресурс: Режим доступу: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Iskenderov.pdf

*Р. Г. Пєсцов
кандидат юридичних наук
доцент кафедри правознавства та
галузевих юридичних дисциплін
НПУ імені М. П. Драгоманова
В.І.Євтушик
студентка 2 курсу ОР Магістр
факультету політології та права
НПУ імені М.П. Драгоманова
(м. Київ)*

СУБ'ЄКТ ТА СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ ЗА СТ.299

В українському законодавстві закріплені принципи гуманного ставлення до тварин. Одним з основних принципів державного управління в галузі охорони і сталого використання об'єктів тваринного світу є здійснення користування тваринним світом способами, що не допускають жорстоке поводження з тваринами, відповідно до загальних принципів гуманності. Правове регулювання в області полювання і збереження мисливських ресурсів повинно ґрунтуватися на принципі використання мисливських ресурсів із застосуванням знарядь полювання і способів полювання, відповідних вимогам гуманності і запобігання жорстокого поводження з тваринами.

Жорстокість по відношенню до тварин сприяє формуванню у громадян, особливо у неповнолітніх, почуття байдужості до страждань живих істот, закріплює у суб'єкта ниці